

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 14 września 2015 r. wnioskodawcy G. J. (1), A. W. i J. J. (1) wnieśli o stwierdzenie nabycia spadku po J. J. (2) zmarłym dnia 3 listopada 2013 r. w miejscowości B. na podstawie ustawy przez: żonę A. J. (1) oraz dzieci G. J. (1), A. W., J. J. (1) i M. J. (1) -/k. 1/.

Uczestnik M. J. (1), także wniósł o stwierdzenie nabycia spadku na podstawie ustawy - /k. 18/.

Wnioskodawczyni, w trakcie składanych zapewnień spadkowych przedłożyła pismo pozostawione przez spadkodawcę zatytułowane (...), twierdząc, iż jest to testament - /k. 19 i 24/.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. J. (2), syn P. J. i M., z domu K., urodzony (...) w miejscowości M., ostatnio stale zamieszkały w miejscowości B., zmarł 3 listopada 2013 r. w miejscowości B..

Spadkodawca w chwili śmierci był żonaty z A. J. (1), z domu (...). Był to jego jedyny związek małżeński. Z tego związku małżeńskiego było sześcioro dzieci, tj. G. J. (2), obecnie J., A. J. (2), obecnie W., J. J. (1) i M. J. (1), a także I. J., który zmarł w wieku trzech lat i M. J. (2), która zmarła tuż po urodzeniu. Spadkobiercy nie składali dotychczas oświadczeń o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku, nie uzyskali aktu poświadczenia dziedziczenia, ani postanowień o stwierdzeniu nabycia spadku. Żaden ze spadkobierców nie został wydziedziczony lub uznany za niegodnego dziedziczenia.

Dowód: - odpis skrócony aktu zgonu J. J. (2) k. 4,

- odpis skrócony aktu małżeństwa G. J. (1) k.5,

- odpis skrócony aktu małżeństwa A. W. k. 6,

- odpis skrócony aktu urodzenia J. J. (1) k. 7,

- odpis skrócony aktu urodzenia M. J. (1) k. 8,

- zapewnienia spadkowe G. J. (1) k. 19,

- zapewnienia spadkowe A. W. k. 19,,

- zapewnienie spadkowe J. J. (1) k. 19,

- zapewnienie spadkowe M. J. (1) k. 19.

W dniu 16 października 1991 r. sporządzono „porozumienie”, zgodnie z którym J. J. (2) wydzierżawił działkę nr (...) H. W. (zięciowi) i A. W. (córce).

Porozumienie zawierało dalej oświadczenie, że „Po upływie okresu dzierżawy przekażę testamentem na własność mego zięcia H. W. i jego żony a mej córki A. W.”.

Dowód: - porozumienie k. 17 i 23.

Od dnia 27 września 2005 r. działka gruntu nr (...) jest własnością S. J. i E. J., na zasadzie wspólności ustawowej małżeńskiej. Działkę nabyli w drodze darowizny od ojca (spadkodawcy).

Dowód: - wydruk z księgi wieczystej KW nr (...) – k. 36-43 oraz oświadczenie uczestnika – k. 20.

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o przedstawione w sprawie akty stanu cywilnego i dokumenty, a także zapewnienia spadkowe złożone przez strony postępowania. Wiarygodność przedłożonych dokumentów, złożonych w postępowaniu zeznań jaki i zapewnień spadkowych nie budziła w ocenie Sądu wątpliwości.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 926 § 1 i § 2 k.c. powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu. Dziedziczenie ustawowe, co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy, albo gdy żadna z osób, które powołał nie chce lub nie może być spadkobiercą.

Dziedziczenie ustawowe regulują art. 931 k.c. i następne. W pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek. Część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

Rozporządzić majątkiem na wypadek śmierci można jedynie przez testament (art. 941 k.c.).

Powyższy przepis art. 926 k.c. wyraża generalną zasadę, iż powołanie do dziedziczenia z testamentu ma pierwszeństwo przed dziedziczeniem ustawowym. Zasada ta zabezpiecza pełną realizację swobody w dysponowaniu majątkiem na wypadek śmierci. Jedną bowiem z naczelných zasad prawa spadkowego jest zasada swobody testowania. Osoba fizyczna ma prawnie zagwarantowaną możliwość swobodnego dysponowania majątkiem także na wypadek śmierci, co stanowi niejako przedłużenie swobody w dysponowaniu majątkiem w drodze czynności prawnych dokonywanych za życia (inter vivos). Granice tej swobody są zakreślone w ustawie stosunkowo szeroko, wyznacza je postulat zrozumiałości oświadczenia woli i możliwości wywołania przez nie skutków prawnych, na które jest skierowane w świetle obowiązującego porządku prawa pozytywnego (P. Dzieńis, glosa do postanowienia SN z dnia 13 czerwca 2001 r., II KKN 543/00, Palestra 2002, z. 11-12, s. 231). Swoboda testowania jest zagwarantowana przez ustawę, a jej ograniczenia są wyjątkiem, np. art. 58 k.c., 962 zd. 1 k.c.

Mając na uwadze przedłożony do akt sprawy dokument zatytułowany (...) należy w tym miejscu podkreślić, iż testament jest jednostronną czynnością prawną, osobistą, nieskierowaną do konkretnego adresata, odwoalną, dokonaną w szczególnej formie przewidzianej przez ustawodawcę, zawierającą rozrządzenia spadkodawcy (testatora) na wypadek śmierci (J. Kremis, K. Górski (w:) E. Gniewek, Komentarz, s. 1555). W razie sporządzenia testamentu, przyjętą w kodeksie cywilnym zasadą jest, że ochronie podlega - przede wszystkim - wola testatora, a nie interesy osób trzecich. Stąd też przepisy ustawy są tak skonstruowane, by w jak najpełniejszym zakresie ochronę tę zagwarantować, tj. zapewnić realizację dyspozycji testatora zgodnie z ich treścią i wolą zmarłego.

Tym samym uznać należy, iż przepisy prawa spadkowego dają pierwszeństwo porządkowi dziedziczenia określonego w testamencie, a dziedziczenie ustawowe następuje jedynie wtedy, gdy spadkodawca nie sporządził testamentu w ogóle, spadkodawca sporządził testament, który w ogóle nie zawiera powołania spadkobiercy albo spadkodawca sporządził testament, który okazał się nieważny lub bezskuteczny.

W przedmiotowej sprawie w dniu 16 października 1991 r. sporządzono pismo zatytułowane (...), w którym zawarte było oświadczenie, zgodnie z którym J. J. (2) „wyzierzał nieodpłatnie” działkę córce A. W. i H. W. na okres 20 lat. Porozumienie zawierało oświadczenie: „Po upływie okresu dzierżawy przekazać testamentem na własność mego zięcia H. W. i jego żony a mej córki A. W.”. Opisane pismo nie ma charakteru testamentu.

Aby sporządzony przez spadkodawcę testament, uznać za ważny i skuteczny musiałby on spełniać wymogi stawiane przez art. 942 k.c., 945 k.c., 949 § 1 k.c. oraz art. 946 k.c., a przede wszystkim, jeżeli testament jest sporządzany przez spadkodawcę własnoręcznie, to musiałby być w całości napisany pismem ręcznym testatora, podpisany i opatrzony datą jego sporządzenia.

W niniejszej sprawie, w świetle wyżej opisanych przesłanek należało stwierdzić, że pismo zatytułowane „porozumienie” nie jest testamentem. Nie zawiera ono bowiem podstawowego elementu testamentu, jakim jest

rozrządzenie testamentowe. We wskazanym porozumieniu został ujawniony jedynie zamiar sporządzenia testamentu, na co wskazuje sformułowanie „przekazać testamentem”. Złożone oświadczenie nie może wywoływać skutku rozporządzającego na wypadek śmierci. Nadto należy wskazać, że wątpliwe jest to, czy spadkodawca podtrzymywał zamiar przekazania ww. działki w dzierżawie na rzecz wskazanych w (...) piśmie, skoro darował następnie działki objętej (...) na rzecz syna M. J. (1) i jego żony S. J..

Wobec stwierdzenia, iż sporządzone pismo nie jest testamentem Sąd nie badał formy złożonego pisma, ani tego, czy zostało ono sporządzone w istocie przez spadkodawcę. Nie wpłynęłoby to bowiem na rozstrzygnięcie podstawowej kwestii, tj. czy „porozumienie” ma charakter testamentu.

W konsekwencji Sąd przyjął, że spadkodawca J. J. (2) nie sporządził testamentu, albowiem (...) to, testamentu w istocie nie stanowi, a nadto, strony postępowania, nie wskazały, aby istniały jakiegokolwiek inne dokumenty mogące zawierać rozrządzenie spadkowe J. J. (2).

Wobec powyższego należało uznać, że krąg spadkobierców po J. J. (2) musi zostać ustalony w drodze zastosowania regulacji ustawowych.

Jak już wskazano na wstępie rozważań, w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku.

W chwili otwarcia spadku do spadku powołana była żona spadkodawcy A. J. (1) oraz jego żyjące dzieci: G. J. (1), A. W., J. J. (1) i M. J. (1). Wobec istnienia pięciu spadkobierców, należało stwierdzić, że żonie zmarłego A. J. (1) przysługuje udział do $\frac{1}{4}$ (tj. $\frac{4}{16}$) części spadku, natomiast dzieciom spadkodawcy udział w łącznej wysokości $\frac{3}{4}$, a więc każdemu z nich udział do $\frac{3}{16}$ części spadku. Zmarłe przed otwarciem spadku dzieci spadkodawcy, tj. I. J. i M. J. (2) nie pozostawiły zstępnych, wobec czego udziały spadkowe im przypadające pozostały w masie spadkowej i podlegały podziałowi pomiędzy żyjących spadkobierców.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w sentencji.

SSR Joanna Smalec

Sygn. akt: I Ns 834/15

ZARZĄDZENIE

1. odnotować,

2. odpis uzasadnienia doręczyć:

- pełnomocnikowi M. J. (1),

- wnioskodawczyni G. J. (1),

- wnioskodawcy J. J. (1),

- wnioskodawczyni A. W.,

3. przedłożyć z apelacją, ew. za 21 dni

G., dnia 21.01.2016 r. SSR Joanna Smalec